

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

ความเป็นสังคมของมนุษย์นั้น ไม่ว่าจะเป็นสังคมที่พัฒนาแล้ว หรือสังคมที่ยังไม่เจริญ ย่อมต้องมีวัฒนธรรมเป็นของกลุ่มตนเอง เนื่องจากเมื่อเกิดสังคมก็ย่อมต้องเกิดวัฒนธรรมตามมา วัฒนธรรมจึงหมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ และโครงสร้างเชิงลักษณะที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้ในหมู่พวกของตน วัฒนธรรมส่วนหนึ่งสามารถแสดงออกผ่านดนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การละครและภาพยนตร์ ซึ่งวัฒนธรรมจึงเป็นเหมือนกับสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุง ประดิษฐ์ หรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม ซึ่งต้องทำความเข้าใจก่อนว่าคำว่าวัฒนธรรม (Culture) นั้นแตกต่างจากคำว่า ธรรมชาติ (Nature) ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งบนโลกที่ไม่ได้ถูกสร้างโดยมนุษย์ อาทิเช่น สัตว์ ภูเขา น้ำตก แม่น้ำ ต้นไม้ ป่าไม้ หรือฝน เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ซึ่งมรดกทางธรรมชาตินั้นก็มามากมายในโลก เช่น น้ำตกไนแอการาซึ่งเป็นน้ำตกขนาดใหญ่บริเวณชายแดนระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาประเทศแคนาดา แนวปะการังเกรตบาร์เรียร์ฟในออสเตรเลีย แกรนด์แคนยอนซึ่งเป็นวนอุทยานแห่งชาติในรัฐแอริโซนาในสหรัฐอเมริกา หรือเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่ ห้วยขาแข้งในประเทศไทย ในหลายๆด้านแล้วกล่าวได้ว่าธรรมชาติและมนุษย์มีหลายอย่างที่ขัดแย้งกัน บางคนมองธรรมชาติว่าเป็นเพียงทรัพยากรธรรมชาติที่เอามาเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์เท่านั้น ในขณะที่บางคนเลือกที่จะไม่ทำร้ายธรรมชาติเพราะพวกเขารู้สึกว่าธรรมชาติมีความจำเป็นต่อพวกเขา จึงพยายามทำสิ่งที่ไม่มีความกระทบต่อธรรมชาติ

โดยเมื่อมนุษย์เรานั้นได้สร้างสรรค์วัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อช่วยในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆรอบๆตัว ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากความเจริญทั้งทางด้านจิตใจ จากสติปัญญา ซึ่งความเจริญดังกล่าวนี้เองก่อให้เกิดการสร้างสรรคผลงานออกมาในรูปแบบของศาสตร์ต่างๆ เช่น ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี หรือวิทยาศาสตร์ และการที่สังคมมนุษย์มีถิ่นที่อยู่อาศัยในหลากหลายสภาพภูมิประเทศ ทำให้วิถีการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมที่ถูกรังสรรค์ขึ้นมามีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละภูมิภาคของโลก ซึ่งผลงานของ

การสร้างสรรคทางวัฒนธรรมนั้น คือ “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” ตัวอย่างเช่น สนามโคลอสเซียมซึ่งเป็นโรงละครในสมัยโบราณของชาวโรมันในประเทศอิตาลี ปิระมิดซึ่งเป็นที่เก็บศพของกษัตริย์ตามความเชื่อ และวัฒนธรรมของชาวอียิปต์ พระราชวังแวร์ซายน์ในกรุงปารีสของประเทศฝรั่งเศส มาซู พิกชูซึ่งเป็นซากปรักหักพังของชาวอินคา ทัชมาฮาลของประเทศอินเดีย เมืองเก่าเพตราในประเทศจอร์แดน มหาวิหารในเทรอตตาม หอคอยแห่งลอนดอน สุสานจีนซีฮ้องเต๋ในประเทศจีน หรือพระบรมมหาราชวังของประเทศไทย เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมมนุษย์มาตั้งแต่โบราณกาล สิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่มาับสังคมมนุษย์อีกประการก็คือ สงคราม โดยในสมัยโบราณการใช้อำกำลังทหารในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนอกจากจะเป็นเครื่องมือ และมาตรการปกติที่รัฐมักจะใช้ในการรักษาเอกราชและอธิปไตยของตน เพื่อปกป้องสิทธิประโยชน์ของชาติ รัฐมักจะใช้สงครามเป็นเครื่องมือในการระบือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศ และใช้ในการขยายอาณาเขตของตนอีกด้วย จึงทำให้มีการทำสงครามระหว่างประเทศเสมอมาในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติในอดีต แต่ภัยพิบัติ ความพินาศและความหายนะอันน่าสะพรึงกลัวซึ่งเป็นผลพวงที่ตามมาจากร้ายแรงของการก่อสงคราม ยังส่งผลกระทบต่องทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของรัฐที่สังสมมานานให้ได้รับความสูญเสียไปพร้อมกับชีวิตเหล่าทหาร และพลเรือนในการสงครามด้วย จนกระทั่งเกิดแนวความคิดในการที่จะคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในยามที่เกิดเหตุสงครามขึ้นเพื่อช่วยปกป้องวัฒนธรรมที่มีคุณค่าไม่ให้ถูกทำลายจากผลร้ายของสงคราม

การคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในอดีตที่ผ่านมาได้ทวีความสำคัญ และมีพัฒนาการมาจากกฎเกณฑ์ที่เป็นแนวทางการปฏิบัติในยามสงคราม ที่ได้วางมาตรการให้รัฐต้องให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางวัฒนธรรม และให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมทั้งในอาณาเขตของรัฐตนเอง และของรัฐอื่นๆ การที่กฎหมายระหว่างประเทศนั้นให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในยามสงคราม ก็เนื่องมาจากทรัพย์สินทางวัฒนธรรมจำนวนมากที่ถูกทำลาย และสูญหายไปในช่วงเหตุการณ์สงคราม และการเข้ายึดครองอาณานิคมในอดีตกาลที่ผ่านมา แม้ในเวลาสันติเองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมก็ตกเป็นเป้าหมายของการทำลายไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางศาสนา หรือทางการเมือง การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมจึงเริ่มได้รับความสนใจจากทั้งประชาคมระหว่างประเทศ และเริ่มเป็นสิ่งที่แต่ละรัฐคำนึงถึงความจำเป็นที่จะต้องให้มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของตนเอง มนุษย์ไม่ว่าเจริญ หรือล้าหลังก็ย่อมที่จะต้องมีรากฐานทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เนื่องจากการที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันในรูปแบบของสังคม เมื่อมีสังคมก็ย่อมต้องมีวัฒนธรรมเกิดขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมนั้นเน้นที่กฎเกณฑ์ แบบแผน หรือ

สิ่งของที่คนในกลุ่มได้มีอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้แล้ววัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญทั้งทางด้านจิตใจ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆรอบๆตัวของมนุษย์กลุ่มหนึ่งๆ ในยุคสมัยหนึ่งๆ อันถือได้ว่าเป็นลักษณะประจำชาติใดชาติหนึ่งโดยเฉพาะ ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันไป โดยวัฒนธรรมเหล่านี้มีความหมายครอบคลุมถึงลักษณะทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ หลักในทางความคิด ปรัชญา ศาสนา ศิลปวิทยา ซึ่งเป็นสิ่งที่รวมเป็นแบบแผนเดียวกันของมนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จนกระทั่งเกิดการขยายตัวของกลุ่มมากขึ้นเรื่อยๆจนทำให้มีการรวมกลุ่มกันที่สุดในที่สุด และเป็นต้นกำเนิดของความเป็นรัฐ

ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมภายในรัฐที่จะต้องได้รับผลกระทบจากความรุนแรงของการต่อสู้กัน หรือการทำลายตามคติการเป็นผู้พิชิต หรือการปล้นสะดม การยึด การเคลื่อนย้ายทรัพย์สินอันมีค่าของรัฐผู้แพ้เพื่อถ่ายโอนไปเป็นทรัพย์สินของรัฐผู้เป็นฝ่ายชนะในสงคราม ซึ่งในกรณีดังกล่าวเห็นได้จากเหตุการณ์สงครามในอดีตเรื่อยมา เช่น สงครามของกษัตริย์นโปเลียน สงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น จากผลของสงครามได้สร้างความสูญเสียให้เกิดขึ้นกับทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่เป็นผลงานที่สร้างขึ้นมาจากภูมิปัญญา ความสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ใช้ความละเอียดอ่อนที่สื่อได้ถึงวัฒนธรรมทางศิลปะ และหลายๆสิ่งๆที่ถือได้ว่าเป็นศูนย์รวมทางจิตใจอันมีคุณค่ายิ่ง เช่น มหาวิหาร พระราชวัง ป้อมปราสาท ฯลฯ รวมทั้งโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น ภาพวาด รูปแกะสลัก จดหมายเหตุ จารึก ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เมื่อถูกทำลายลงไปแล้ว ก็ยากที่จะหาสิ่งใดมาทดแทนเพื่อชดเชยความสูญเสียได้

โดยเมื่อกล่าวถึงสงคราม ก็ต้องคำนึงถึงกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศภาคสงครามซึ่งถือเป็นกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกิดจากสนธิสัญญา หรือกฎหมายจารีตประเพณีเพื่อใช้ปกป้องและช่วยเหลือผู้ได้รับเคราะห์กรรมอันเกิดจากขัดกันทางกำลังทหารด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม¹ เพื่อการจำกัดสิทธิของฝ่ายที่ขัดกันในการใช้วิธีการสู้รบ และปกป้องบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบ ซึ่งเดิมทีเดียวในช่วงศตวรรษที่ 19 กฎเกณฑ์ทางด้านมนุษยธรรมของการทำสงครามแบบจารีตประเพณีระหว่างประเทศในการปฏิบัติต่อผู้ได้รับเคราะห์กรรมนั้น เป็นกฎเกณฑ์ทางด้านมนุษยธรรมที่มาจากจารีตประเพณี ในการนำมาใช้ก็เฉพาะแต่ในกรณีของการขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ (International

¹ เบอร์นาร์ด โอเบอร์สัน, คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศตอบคำถามคุณ. แปลโดยประสิทธิ์ เอกบุตร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา) น. 8

Armed Conflict) ซึ่งหมายถึง การขัดกันทางกำลังทหารที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐหนึ่งกับอีกรัฐหนึ่ง หรือหลายรัฐต่อกันเท่านั้น แต่เมื่อมีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น และมีบทบัญญัติในมาตรา 2 อนุมาตรา 4 ของกฎบัตรสหประชาชาติซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สมาชิกทั้งปวงจะต้องละเว้นการคุกคาม หรือการใช้กำลังต่อบูรณภาพแห่งอาณาเขต หรือเอกราชทางการเมืองของรัฐใดๆ หรือการกระทำในลักษณะการอื่นใดที่ไม่สอดคล้องกับความมุ่งประสงค์ของสหประชาชาติ” ซึ่งถือเป็นบทบัญญัติที่สำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบันเกี่ยวกับการห้ามใช้กำลัง รวมถึงการห้ามใช้กำลังทางทหารในทุกรูปแบบซึ่งมีความหมายกว้างกว่าคำว่า สงคราม เนื่องจากในความเป็นจริงรัฐอาจกระทำการเป็นศัตรูต่อกันโดยที่ต่างฝ่ายต่างปฏิเสธว่าไม่ได้อยู่ในสงคราม เช่น กรณีเหตุการณ์ปะทะชายแดนเล็กๆ น้อยๆ เมื่อสงครามมีวิวัฒนาการมาโดยตลอดทั้งรูปแบบ อาวุธ วิธีการ ที่เปลี่ยนแปลงไป จนในปัจจุบันการทำสงครามระหว่างรัฐได้กลายเป็นสงครามเบ็ดเสร็จ คือรัฐคู่สงครามต่างมุ่งที่จะทำลายล้างกัน มีการต่อสู้ที่กระทำทุกวิถีทางโดยรัฐคู่สงครามจะใช้ทรัพยากร อาวุธ และเครื่องมือทางการทหารที่มีโดยไม่มีข้อจำกัด เพื่อจุดประสงค์ในการทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม โดยในอดีตนั้นกฎหมายสงครามจะปรับใช้ได้เฉพาะกับกรณีที่สภาวะได้รับการรับรองจากฝ่ายต่างๆ ในสงครามเท่านั้น จะกระทั่งในปัจจุบันหลังจากการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ และมีกฎบัตรสหประชาชาติขึ้น ซึ่งในกฎบัตรสหประชาชาติได้หลีกเลี่ยงคำว่า “สงคราม” (War) โดยใช้คำว่า “การคุกคามหรือใช้กำลัง” (Threat or Use of Force) แทนที่คำว่าสงคราม ซึ่งนักกฎหมายระหว่างประเทศมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าสงครามยังอาจไม่ครอบคลุมสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ และการมุ่งที่จะให้สถานการณ์ดังกล่าวได้รับความคุ้มครอง หรือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และข้อบังคับว่าด้วยสงคราม เช่นกันจึงได้มีการเปลี่ยนมาใช้คำว่า “การขัดกันทางกำลังทหาร” (Armed Conflict) เพื่อประกอบสถานการณ์ซึ่งมิใช่สงครามที่ได้มีการประกาศ หรือในกรณีที่การพิพาททางกำลังทหารอันไม่ได้มีลักษณะเป็นกรณีระหว่างประเทศเกิดขึ้นในอาณาเขตของอำครภาคี ดังนั้นการใช้คำว่า “กรณีขัดกันทางกำลังทหาร” จึงเป็นแนวความคิดเพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านกฎหมายมนุษยธรรม ซึ่งการขัดกันทางกำลังทหารที่สำคัญที่สุดในกฎหมายระหว่างประเทศ คือกรณีขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศ และกรณีขัดกันทางกำลังทหารซึ่งไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ

โดยนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การสู้รบภายในระหว่างกองกำลังทหาร หรือกลุ่มติดอาวุธในดินแดนของรัฐเดียวกัน อันเรียกว่าการขัดกันทางกำลังทหารที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ (Non-International Armed Conflict) ได้เกิดขึ้นบ่อยมากทั่วทั้งภูมิภาคของโลก ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิต และทำลายทรัพย์สิน มีการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ทางด้านมนุษยธรรม ซึ่งผู้

ได้รับเคราะห์กรรม และเสี่ยงภัยมากที่สุดคือประชาชน พลเรือนซึ่งมากกว่าในกรณีขัดกันทางกำลังทหารระหว่างประเทศในบางกรณีด้วยซ้ำ

ดังนั้นการทำลายล้างอันเกิดจากการขัดกันทางกำลังทหารไม่ว่าจะอยู่รูปแบบใด ได้ก่อให้เกิดการทำลาย การสูญหายซึ่งหลักฐานทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา เนื่องจากทรัพย์สินทางวัฒนธรรมถือเป็นองค์ประกอบขั้นมูลฐานที่แสดงถึงวัฒนธรรมแห่งกลุ่มชน ความเป็นชาติ และอารยธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์ อันเป็นบริบทที่บ่งถึงความสัมพันธ์กับแหล่งกำเนิดประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดแนวคิดในการคุ้มครอง และป้องกันทรัพย์สินทางวัฒนธรรมซึ่งได้รับผลกระทบจากการขัดกันทางกำลังทหาร ขึ้นในกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การรักษาทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเหล่านั้นให้รอดพ้นจากการทำลาย การปล้นสะดม การยึด การจับกุม การเคลื่อนย้าย หรือการทำให้เกิดผลกระทบกับทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเหล่านั้นให้น้อยที่สุด จากแนวความคิดดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความพยายามที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา และความร่วมมือระหว่างประเทศขึ้นมากมาย ยกตัวอย่างเช่น อนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1899 และปี ค.ศ. 1907 ว่าด้วยกฎหมายจารีตประเพณีในการทำสงครามทางบก หรือสนธิสัญญาเพื่อการคุ้มครองสถาบันทางศิลปะ วิทยาศาสตร์ อนุสรณ์ทางประวัติศาสตร์ ปี ค.ศ. 1935 เป็นต้น ซึ่งหลังจากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงประชาคมโลกได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น และได้ก่อให้เกิดองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือที่เรียกกันว่า UNESCO ขึ้น เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ และมีบทบาทโดยตรงกับงานทางด้านวัฒนธรรม และด้วยเป้าหมายขององค์การที่ต้องการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในภาวะที่มีการขัดกันทางกำลังทหาร ดังนั้นในการประชุมของ UNESCO ซึ่งทางองค์การได้เรียกประชุมคณะกรรมการจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการร่างอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร โดยคณะกรรมการชุดนี้ได้ทำการประชุมกันอีกหลายครั้ง จนทำให้เกิดอนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1954 ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารขึ้นเป็นผลสำเร็จ โดยอนุสัญญานี้เป็นอนุสัญญาฉบับแรกที่ทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์โดยตรงในการให้ความคุ้มครองกับทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในสถานการณ์ขัดกันทางกำลังทหารโดยเฉพาะ²

² Captain Joshua E. Kastenberg, USAF, "The legal regime for protecting cultural property during armed conflict", *Air Force Law Review*, 1997, pp. 1 – 4.

ปัญหาเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมจึงนับเป็นปัญหาที่ทำลายสำหรับกฎหมายระหว่างประเทศไม่น้อย โดยเฉพาะเมื่อต้องค้นหาคำตอบทางด้านกฎหมายที่อาจนำไปสู่การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปล้นสะดม การทำลาย การยึดครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีการขัดกันทางกำลังทหารนับตั้งแต่อดีตกาล ซึ่งเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอทั้งในยามสันติ และในยามสงคราม ซึ่งจากเหตุการณ์สงครามในอดีตเราจะสามารถพบเห็นได้ว่าทรัพย์สินทางวัฒนธรรมนั้นถูกทำลายล้างลงเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 นครเบอร์ลินถูกระเบิดถล่มอย่างรุนแรง เป็นสาเหตุทำให้อนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ สถานศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา หอสมุดแห่งชาติ ถูกทำลาย ทำให้การค้นหา การศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของมนุษยชาตินั้นสูญหายไป และวัฒนธรรมของแต่ละชาติที่มีความโยงใยไปถึงชนชาติอื่นๆก็ถูกทำลายไปพร้อมกันด้วย ผลลัพธ์ของความเสียหายนั้นจึงเกิดขึ้นกับประวัติศาสตร์ของประชาคมโลกด้วยนั่นเอง เพราะเหตุว่าเมื่อวัฒนธรรมของชนชาติใดชาติหนึ่งถูกระงับก็จะส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมร่วมกันของมนุษยชาติ ร่องรอยทางวัฒนธรรมที่จะต้องสูญหายไปเนื่องจากการทำลายล้างจึงเป็นที่น่าเสียดาย

ในปัจจุบันเนื่องจากการจัดทำตราสารระหว่างประเทศหลายฉบับที่มีวัตถุประสงค์ของการจัดทำขึ้นเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลายในแต่ละรัฐ ความพยายามในการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา และความร่วมมือระหว่างประเทศมากมาย เช่น อนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1899 และปี ค.ศ. 1907 ว่าด้วยกฎหมายจารีตประเพณีในการทำสงครามทางบก ข้อบังคับกรุงเฮกปี ค.ศ. 1923 เกี่ยวกับสงครามทางอากาศ สนธิสัญญาเพื่อการคุ้มครองสถาบันทางศิลปะ วิทยาศาสตร์ และอนุสรณ์ทางประวัติศาสตร์ปี ค.ศ. 1935 หรืออนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1945 ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร และพิธีสารเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งจุดมุ่งหมายของอนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านี้ก็เพื่อให้รัฐต่างๆ หลีกเลี่ยงการกระทำที่กระทบต่อทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีการขัดกันทางกำลังทหารทั้งของรัฐตนเอง และของรัฐคู่พิพาท ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาอย่างละเอียดถึงพันธกรณีของอนุสัญญาต่างๆเหล่านี้ เพื่อเป็นแนวทางให้สามารถเข้าใจพันธกรณีระหว่างประเทศต่างๆในการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร และเพื่อศึกษาว่ากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศต่างๆเหล่านี้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำเร็จในการปฏิบัติการเพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเพียงใด หรือมีปัญหาประการใดบ้างที่เกิดขึ้นกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเมื่อเกิดกรณีขัดกันทางกำลังทหารขึ้นในสถานการณ์จริง และมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้นเพียงพอที่จะเป็นมาตรการคุ้มครองทางกฎหมายต่อตัวทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เนื่องจากการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมอาจจะต้องดำเนินการไปพร้อมๆกัน

ในหลายมิติ ทั้งมิติทางด้านกฎหมาย มิติทางการเมือง มิติทางด้านสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและวิวัฒนาการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และประวัติการนำกฎเกณฑ์ทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมาใช้เพื่อปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรม โดยเริ่มต้นศึกษาเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความ และขอบข่ายของทรัพย์สินทางวัฒนธรรม และระบบกฎหมายระหว่างประเทศ วิธีการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร และศึกษาวิเคราะห์กลไกการดำเนินการ และความร่วมมือระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร รวมไปถึงความรับผิดชอบ และการเยียวยาต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีการละเมิดความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริงในกรณีการละเมิดความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในทางระหว่างประเทศจากสงคราม และข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

3. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้จะเป็นการศึกษาโดยเน้นภายใต้กรอบของอนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1954 ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร เพื่อที่จะศึกษาถึงการจำกัดความของคำว่าทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในทางระหว่างประเทศ โดยศึกษาตั้งแต่แนวคิดและวิวัฒนาการของการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจถึงกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารทั้งในระดับระหว่างประเทศและกรณีขัดกันทางกำลังทหารซึ่งไม่มีลักษณะระหว่างประเทศด้วย โดยในการศึกษาจะแบ่งได้ คือ

บทนำ เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ทำให้ต้องมีการศึกษาถึงการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารในทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ รวมทั้งกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษาและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 เป็นการศึกษาถึงพื้นฐานแนวความคิด วิวัฒนาการ ขอบข่าย และลักษณะของ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม กับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ รวมไปถึงจนถึงการศึกษาวัตถุประสงค์และหลักการพื้นฐาน ในการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร ซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ที่ สำคัญเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกัน ทางกำลังทหารอย่างเป็นระบบ

บทที่ 3 เป็นการศึกษาทำความเข้าใจถึงระบบกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการ คุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร โดยศึกษาถึงที่มาของกฎหมายการ ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมก่อนเกิดอนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1954 ว่าด้วยการ คุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร ซึ่งประกอบไปด้วยตราสารระหว่าง ประเทศที่เป็นพื้นฐานในการร่างอนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1954 และศึกษาถึงมาตรการคุ้มครอง ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารตามอนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1954 ว่าด้วย การคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารและพิธีสารเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับ อันเป็นพื้นฐานความรู้ที่สำคัญในการนำข้อบทต่างๆของอนุสัญญาและพิธีสารดังกล่าวมาปรับใช้ กับการพิจารณาให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม

บทที่ 4 เป็นการศึกษาแนวทางของกลไกการดำเนินการทางกฎหมายและความร่วมมือ ระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร โดย จะศึกษาถึงการดำเนินการทางกฎหมายขององค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทใน การให้ความช่วยเหลือและให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร คือ องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และคณะกรรมการกาชาด ระหว่างประเทศ และส่วนของการดำเนินการทางกฎหมายของรัฐภาคีของอนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1954 ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารว่ามื่ออย่างไร รวมไปถึง จนถึงการศึกษากลไกในการระงับข้อพิพาทในกรณีละเมิดการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมใน กรณีขัดกันทางกำลังทหารว่ามีรูปแบบกฎหมายในการระงับข้อพิพาทเช่นไร และมีกระบวนการ รวมถึงช่องทางเช่นไรที่สามารถใช้ในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ และศึกษาถึงความรับผิดชอบ และการเยียวยาต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีการละเมิดความคุ้มครองทรัพย์สินทาง วัฒนธรรมทั้งความรับผิดชอบของรัฐและปัจเจกชน

บทที่ 5 เป็นการศึกษาโดยการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของมาตรการคุ้มครองทรัพย์สิน ทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร โดยมีกรณีของการศึกษา คือ กรณีสงครามอ่าว

เปอร์เซียครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 กรณีพิพาทของอดีตสาธารณรัฐยูโกสลาเวีย และกรณีพิพาทของอัฟกานิสถาน เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมจากกรณีขัดกันทางกำลังทหาร ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย และปัญหาในการเรียกร้องความรับผิดชอบและการชดเชยความเสียหาย

และสุดท้ายเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา 5 บทข้างต้น อันเป็นการประเมินถึงการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

4. สมมติฐานการศึกษา

อนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1954 ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารและพิธีสารฉบับที่ 1 นั้นเป็นตราสารทางกฎหมายที่มีมาอย่างช้านาน ซึ่งอาจเกิดช่องว่างทางกฎหมายและข้อบกพร่องในทางกฎหมายบางประการ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงจะค้นหาข้อบกพร่อง หรือข้อจำกัดในทางกฎหมายของอนุสัญญาและพิธีสารดังกล่าว

ส่วนพิธีสารฉบับที่ 2 ปี ค.ศ. 1999 เพิ่มเติมอนุสัญญาปี ค.ศ. 1954 เพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารนั้นเป็นตราสารทางกฎหมายระหว่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์ในการวางมาตรการคุ้มครองล่วงหน้าที่แตกต่างกันไปจากอนุสัญญากรุงเฮก ปี ค.ศ. 1954 และพิธีสารฉบับที่ 1 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะค้นหาคำตอบจากข้อสมมติฐานทางกฎหมายที่ว่าตราสารระหว่างประเทศในการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะมีประสิทธิภาพเพียงใด และหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในพิธีสารฉบับที่ 2 จากเดิมที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญากรุงเฮกปี ค.ศ. 1954 และพิธีสารฉบับที่ 1 ไปแล้วนั้นในการเข้าเป็นภาคีในพิธีสารฉบับที่ 2 นี้จะก่อให้เกิดอุปสรรค หรือประโยชน์ต่อประเทศมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้ประกอบเป็นแนวทางในการตัดสินใจเข้าเป็นภาคีของประเทศไทยต่อไป

5. วิธีการศึกษา

ในการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ใช้วิธีการศึกษาในลักษณะการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากข้อมูลในหนังสือภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ บทความทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนข้อมูลที่ค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตของเว็บไซต์ต่างๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ โดยอาศัยบทบัญญัติของอนุสัญญา

กรุงเฮกปี ค.ศ. 1954 เพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารและพิธีสารฉบับที่ 1 และพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ปี ค.ศ. 1999 เพิ่มเติมอนุสัญญาปี ค.ศ. 1954 เพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร เป็นหลักในการศึกษา

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ผลจากการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นแนวทางที่ทำให้ทราบถึงแนวความคิดและวิวัฒนาการซึ่งเป็นที่มาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร และทำให้ทราบถึงระบบกฎหมายระหว่างประเทศ และกลไกในการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเพื่อนำไปปฏิบัติให้เป็นผล เพื่อให้รัฐต่างๆ ให้ความเคารพต่อมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร และเมื่อได้รับทราบถึงกลไกต่างๆ แล้วก็สามารถวิเคราะห์ถึงกลไกเหล่านั้นว่ามีมาตรฐานในการดำเนินการจากการศึกษาควบคู่กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับการทำลายทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารเพื่อนำมาสู่การเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาเรื่องการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหาร และเพื่อให้สามารถเห็นถึงข้อดีข้อเสีย หรือประโยชน์ของประเทศไทยในการที่จะเข้าเป็นภาคีในพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ปี ค.ศ. 1999 เพิ่มเติมอนุสัญญาปี ค.ศ. 1954 เพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีขัดกันทางกำลังทหารต่อไปในอนาคต